

חשיבותה של חיפה כימיקלים

עובדי התעשייה הכימית בישראל הם חוד החנית של תעשייה רווחית וחכמה; על המדינה לדאוג להעברת המפעל בחיפה לתעשיינים שיסכימו להפעילו

גלעד פורטונה ויובל ניב 02.08.17

הבוקר, "התבשרנו" על סגירת מפעל חיפה כימיקלים ע"י הבעלים האמריקאי, ויש לכך משמעות רבה למשק ולתעשייה הישראלית. סגירתו ע"י הבעלים מראה על אחד מהשניים: או אדישות, או ניסיון להניע את הממשלה לעזור להם.

בשל חשיבות התעשייה לישראל ולעובדים, יש למצוא דרך לשמרה. גם לאלה שחושבים שהתעשייה אינה ממוקמת נכון בחיפה. יש גם לזכור כי קיים לחברה מפעל מודרני וחדשני בדרום, המעסיק מאות רבות של עובדים מיומנים ומסורים בכל המקצועות.

עובדי התעשייה הכימית בישראל, דוגמת חיפה כימיקלים, הם עובדים מיומנים המנהלים ומפעילים מפעלים מדהימים שמעניקים ערך מוסף אדיר למדינה, מרוויחים היטב ומהווים חוד חנית של תעשייה רווחית וחכמה שהוקמה ע"י הממשלה בזכות מחקר ופיתוח אשר פירותיו מיושמים בישראל!

פגיעה בעובדים אלה היא פגיעה במי שנתנו נשמתם למדינה במקצוענות ועלולה להוות גל נוסף של סחף בתעשייה הכימית המפוארת שלנו - תעשייה התורמת רבע מהייצוא התעשייתי והערך המוסף של התעשייה.

כדי להבין את המשמעות יש צורך לפשפש בדפי ההיסטוריה. חיפה כימיקלים הוקמה בשנת 1973 בבתי הזיקוק, כחברה ממשלתית על סמך ידעותהליך ייחודיים שפותחו בחברת תמ"י, מכון למחקר ופיתוח, היום מרכז המחקר של כימיקלים לישראל. חבלי הילדות של ההקמה לא היו קלים אך בסופו של דבר המפעל העמיד חברה למופת שכבשה נתחים גדולים בשוק הדשנים העולמי.

התהליך ניצל את מעט משאבי הטבע שלנו, הפוספטים שבנגב, ואת האמוניה שיוצרה במפעל הדשנים והחומרים הכימיים בחיפה. בזכות ההצלחה החברה שהייתה

ממשלתית, הופרטה בהצלחה, ובזכות כך הוקמה שלוחה מודרנית בדרום, בסמוך לכריית הפוספטים.

שני נושאים העיבו על הצלחת החברה והם: לפני כעשור, החברה החליטה לגוון את מקורות אספקת הפוספטים ולרכוש פוספטים מירדן, כדי להוריד את עלויות הרכישה מכימיקלים לישראל, בעלי הזיכיון לאתרי הכרייה בישראל. זו הייתה פעולה לגיטימית של בעלים פרטיים להוזלת עלויות והגדלת הרווח, אך היה חשש לפגיעה ביתרון הכלכלי למשק. נושא זה נפתר לאחר התדיינות ארוכה בין חיפה כימיקלים וכימיקלים לישראל באופן שגם הביא להתייעלות בשתי החברות.

הפגנת עובדי חיפה כימיקלים

הנקודה השנייה קשורה לשימוש באמוניה כחומר גלם לתהליך הייצור של הדשן. הצלחתה העסקית של החברה הביאה להגדלה בצריכת האמוניה כחומר הגלם, כאשר ייצורה בדשנים וחומרים כימיים היה במפעל ישן ולא יעיל. ייצור האמוניה בעולם עבר להשתמש בגז טבעי, שהוזל מאד, במקום מדלק או מפחם. מכיוון שלישראל לא היו מקורות גז טבעי, נסגר מפעל האמוניה בחברת דשנים. חיפה כימיקלים החלה לייבא אמוניה מחו"ל והקימה לצורך אחסונו את מיכל הענק בחיפה.

עם מציאת הגז הטבעי בישראל בכמויות מסחריות, הוחלט בממשלה ב-2010 לפעול לסגירת מיכל האמוניה, המסכן את סביבתו, ובמקומו להקים בדרום מפעל לייצור

אמוניה מגז טבעי. לצערנו ולהפתעתנו, חיפה כימיקלים גילתה אדישות ולא רק שלא התגייסה להקמת המפעל לייצור אמוניה, אלא לפי מה שנאמר ע"י היזמים, לא הייתה מוכנה להתחייב לרכישת האמוניה למינימום שנים, אם יזמים אחרים יקימו את המפעל לייצורו.

מתוך הבנת החשיבות הכלכלית למשק ולביטחון האוכלוסייה בצפון, אנשים רבים וטובים בממשלה ובתעשייה ניסו לקדם את הקמת המפעל לייצור אמוניה אך בפועל עדיין אין אישור להקמה.

ההחלטה על סגירת המיכל בשנת 2010 אפשרה לחברה וליזמים להתכונן לפתרון היצור בדרום אך בפועל אין היום אפילו אישור הקמה. לאחרונה התבשרנו, באורח לא פורמלי, על יזמים המתכננים להקים את מפעל האמוניה בדרום עם חברה זרה בכמות שתספיק לצרכי חיפה כימיקלים.

אם הבעלים יתעקש על סגירת החברה, אנו מציעים שהממשלה תודיע לבעלי החברה על לקיחת המפעל הנסגר, לרבות תשלומי הפיצויים והעברתם מיידית לתעשיינים שיהיו מוכנים להמשיכו. זהו רגע של משבר בו נבחנת מדיניות ההפרטה הלכה למעשה ולממשלה יכול להיות תפקיד חיובי ומחנך. אנו בטוחים שיקומו תעשיינים רבים שייקחו את האתגר. ברור שמי שירכוש את המפעל יתחייב על הקמת מפעל האמוניה לאלתר וישתף פעולה לפתרונות תחליפיים אפשריים בזמן הביניים.

ד"ר גלעד פורטונה חוקר בכיר וראש המרכז למצוינות תעשייתית **במוסד שמואל נאמן**.
יובל ניב חוקר **במוסד שמואל נאמן**. לשניהם ניסיון עשיר בתעשייה הכימית בתפקידים בכירים